

Symposia Sekce dějin farmacie ČFS v roce 2019

Sekce dějin farmacie České farmaceutické společnosti ČLS JEP pořádala v roce 2019 dvě tradiční symposia. LXVI. symposium z historie farmacie se konalo dne 18. května 2019 v Hospitálu Kuks. Spoluorganizátory symposia byly České farmaceutické muzeum (ČFM) a Spolek pro vybudování ČFM. Symposium bylo spojeno s valnou hromadou Spolku pro vybudování ČFM a Otvíráním muzea – zahájením letní turistické sezony v ČFM s koncertem v hospitálním kostele Nejsvětější Trojice za účasti zástupců Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové, ČFM, ČFS i dalších hostů. V odpoledních hodinách byly v rámci symposia prezentovány odborné příspěvky z historie farmacie a souvisejících oborů. Účastníci symposia dále měli možnost individuálně si prohlédnout expozice ČFM.

Podzimní LXVII. symposium z historie farmacie a veterinární medicíny pořádala Sekce dějin farmacie 6. listopadu 2019 v Brně na půdě Veterinární a farmaceutické univerzity ve spolupráci s Farmaceutickou fakultou, Ústavem dějin veterinárního lékařství a Klubem dějin veterinární medicíny a farmacie VFU Brno a ČFM. Symposium se konalo v prostorách Kabinetu dějin veterinárního lékařství, kde se účastníci mohli seznámit s některými historickými exponáty z dějin léčení zvířat, veterinární hygieny a univerzity, která si v roce 2019 připomíná 100. výročí zahájení výuky veterinárních lékařů v Brně.

PharmDr. Tünde Ambrus, Ph.D.

Sekce dějin farmacie ČFS

Ústav aplikované farmacie FaF VFU Brno

LXVI. symposium z historie farmacie a Otvírání muzea 2019

Kuks, 18. května 2019

LÉKY A LÉKÁRNÍCI V GHETTU TEREZÍN 1941–1945

TOMÁŠ ARNDT

Katedra sociální a klinické farmacie FaF UK, Hradec Králové

e-mail: arndttomas66@gmail.com

Tématem prezentace je farmaceutická péče v ghettu Terezín v letech 1941–1945. Jeho obecným cílem je na základě dostupných archivních materiálů zpracovat seznam léků dostupných v lékárně a v jejích pobočkách na území ghetta Terezín. V ghettu v Terezíně byla vězněna celá řada židovských lékárníků z historických zemí, ale i ze Slovenska. Někteří z nich zemřeli ještě na území ghetta vzhledem k nevyhovujícím a vyčerpávajícím životním podmínkám, další byli transportováni do vyhlazovacích táborů na východě, kde byli zavražděni, a jen některým se podařilo přežít. Podstatnou část tvořili farmaceuti, kteří přišli do Terezína v období 1944–1945 jako Židé z tzv. „smíšených manželství“ nebo potomci z těchto manželství jako „poloviční Židé“. V ghettu byli také lékárníci z Německa, Rakouska a zřejmě i z Holandska.

Centrální lékárna (Zentralapotheke) se členila na samotnou lékárnou (Apotheke) a laboratoř (Laborator). Dále existovalo ještě jedenáct tzv. „filiálek“ (též označovaných jako Apotheke), Centrální lékárna zásobovala „filiálky“ (v nich pracovali jeden až dva lékárníci, kteří

objednávali léky). Do centrální lékárně byly dodávány léky z tzv. „šlojsky“ (z německého schleuse – shromaždiště), kde byly příchozím vězňům odebírány osobní věci a majetek včetně léků. Osazenstvo lékárně muselo někdy obtížně identifikovat jednotlivé léky. Injekce a některé druhy léků dodávala lékárna v Roudnici nad Labem.

Ghetto Terezín sloužilo nacistům jako soustředovací ghetto pro Židy z protektorátu Čechy a Morava, Německé říše (včetně bývalého Rakouska), okupovaného Holandska a Dánska (ke konci války také z Maďarska a Slovenska). Dále mělo funkci průchozího tábora. Byly z něj vypravovány transporty do vyhlazovacích táborů na východě. Doposud jsem identifikoval 66 osob židovských farmaceutů z předválečné ČSR deportovaných do Terezína (z toho 30 žen). Dvacet osm z nich bylo zavražděno ve vyhlazovacím táboře Auschwitz. Z původního Německa bylo deportováno 18 a z Rakouska čtyři osoby. Z nich bylo sedm osob zavražděno.

Základním dokumentem k identifikaci léčiv v ghettu Terezín je Inventář skladu léčiv v Terezíně a přehledy dodávek léků (1942–1945) ze sbírky Židovského muzea v Praze. Ten je psán německy. Celkem měl 19 stránek (z toho léky byly na 16 z nich). Z toho je jedenáct rukopisných a pět strojopisných. Seznam celkem obsahoval 468 položek. Z toho bylo léčivých přípravků 391 položek (identifikoval jsem z nich 275). Dále seznam obsahoval 37 farmaceutických surovin a chemikálií a 40 rostlinných drog. Nejvíce jich pocházelo z Německa (151), ČSR (55), Švýcarska (9), Rakouska (9) a Nizozemska (7 položek). Z farmaceutických firem byly nejvíce zastoupeny Bayer (Německo, 24 léků), Remed Praha (ČSR, 24 léků), Merck (Německo, 23 léků) a Ing. Richard Heisler (ČSR, 11 léků). Z indikačních skupin byly nejvíce zastoupeny analgetika (24), antipyretika (21), roborantia a nutrientia (18), externa (16), gynekologika (16) a hemostatika (16).